

V

Volgens de EU Biodiversiteitsstrategie voor 2030 is biodiversiteit van levensbelang. Dit geldt zeker ook in de stad. 20 procent van Nederland wordt in beslag genomen door stedelijk gebied en bijbehorende infrastructuur. Daarmee is de stedelijke biodiversiteit erg belangrijk voor de totale biodiversiteit van Nederland én voor het ecosysteem stad. Stedelijke biodiversiteit verzorgt belangrijke ecosystemendiensten voor de leefbaarheid van de stad: luchtkwaliteit, bescherming tegen hittestress, CO₂-opslag, waterhuishouding, etc. Volgens de EU is meer groen in steden essentieel om de klimaatverandering af te remmen.

De meeste mensen denken bij biodiversiteit vooral aan zoogdieren, vogels en vlinders. De icoonsoorten krijgen doorgaans de aandacht, ook in de wetgeving (vogels, vleermuizen). Wat betreft de plantaardige biodiversiteit gaat het in de stad vooral over beplanting als een van de knoppen waaraan je draait om een decor te creëren en de dierlijke biodiversiteit te bevorderen. De aanwezigheid van iconische predatoren (bijvoorbeeld vossen, slechtvalken) als top van de hiërarchische voedselpiramide, en van aangeplante bomen en struiken, wil echter niet zeggen dat de rest van de biodiversiteit ook 'op orde' is. Dit gaat voorbij aan het

Verborgene biodiversiteit in de stad

feit dat biodiversiteit uit complexe en deels 'verborgen' netwerken van interacties tussen organismen bestaat. Bovendien bepaalt de mens de vestigingsfactoren voedsel, veiligheid en voortplanting zodanig dat er ter plekke helemaal geen voedselpiramide maar een sterk versimpeld, instabiel stedelijk ecosysteem aanwezig kan zijn.

Naast de bomen, struiken en opvallende dieren, vervult het mozaïek aan verborgen biodiversiteit, zoals mossen en stoeplantjes maar ook algen, paddenstoelen, korstmossen en andere fungi, en ongewervelde dieren een wezenlijke rol in het stedelijk ecologisch netwerk. Dit mozaïek vormt een extra laag van biodiversiteit op de grond, op de schors van bomen en op de oppervlakte van stoeppen, gevels en daken. Ecosystemen bestaan bovendien uit met elkaar verbonden bovengrondse én ondergrondse subsystemen. Het leven in de bodem bepaalt de randvoorwaarden voor de interactie tussen boven- en ondergrondse organismen, inclusief de aangeplante vegetatie.

Spontane groei en ontwikkeling is de basis voor biodiversiteit en bodemonderhoud. Het stedelijke 'groen' wordt echter zeer gedetailleerd ontworpen, gepland en geplant. Beheeractiviteiten in de stedelijke ecosystemen bieden over het algemeen weinig ruimte voor spontane groei en verborgen biodiversiteit. Een factor is de beeldkwaliteit: hoe het

openbare groen eruit ziet. Deze geldt over het algemeen als een belangrijk criterium voor de beleving en waardering door het publiek. De gemeenten gebruiken de CROW-richtlijnen voor de beeldkwaliteit. Van A+, A, B, C en D, waarbij A+ helemaal egaal is, en D met vrije groei. Gemeenten kiezen een bepaald niveau, maar alles behalve een A+ is eigenlijk een minderwaardige keus in dit systeem. Meer mos en 'onkruid' zorgt bijvoorbeeld voor meer biodiversiteit, maar dit zorgt blijkbaar voor veel mensen voor een slechter straatbeeld c.q. beeldkwaliteit. Een gazon met madeliefjes wordt lager beoordeeld dan een egaal gazon.

Willen we biodiversiteit in de stad écht bevorderen, dan is het noodzakelijk om te zorgen dat 1. verborgen biodiversiteit en bodemleven een kans krijgen en worden meegenomen in stedelijke planning, design en beheer, 2. er ruimte is voor spontane groei en diversiteit van inheemse soorten, en 3. 'netjes', 'schoon' en 'geordend' worden geherdefinieerd en vertaald in herziene beeldkwaliteitsniveaus. Op deze manier kunnen steden een belangrijke bijdrage leveren aan de Biodiversiteitsstrategie van de EU en het verbeteren van de leefomgeving voor hun bewoners.

Deze bijdrage is onderdeel van een reeks die Stadswerk magazine wijdt aan de City Deal Openbare Ruimte, waar Naturalis ook bij is aangesloten.